

नयेत म्वायेगु मखु, म्वायेत नयेगु खः ।

- महमस्यूह

सम्पादकीय

- थःगु हकहितया नितिं नेपा:मिपिन्सं आपालं आन्दोलनया शंख पुल ।
- गुलिं आन्दोलन इतिहासया पानाय जक लिक्नु सा गुलिं गुलिं आन्दोलनं जनताया ख्वालय् न्हिलासु पिज्वयेकल ।
- आन्दोलन ०६२/६३ सालय् नं जुल । जनता भिङ्गुन्हु तक सडकय् थ्वयेकल । लोकतान्त्रिक गणतन्त्रया पक्षय् नारावाजी यात ।
- जनता दन कि सुनां पने फइमखु । २३७ वर्ष तक निरंकुश शासन यानाच्वंगु राजतन्त्रं जनतायात थ्यनेगु कुतः व्यर्थ जुल ।
- जनताया ल्हातय् शासनया भार वल ।
- भिनिदं तक जंगलय् च्वनाः जनयुद्धया शंख पुयाच्वंमह माओवादी पार्टीया नेतात व न्हयगु दलया शिर्षस्थ नेतात दथुइ शान्तिया नितिं थीथी बुँदाय् सम्भौता नं जुल ।
- सम्भौताय् आदिवासी, जनजातिया खँ दुमथ्याकूगुलिं आक्रोसया सः पिज्वल ।
- आदिवासी, जनजातिं न्याता खँ ल्हवन -
- देययात ल्वयेक जातीय, भाषिक व क्षेत्रीय स्वायत्तताय् आधारित जुइमाः ।
- तसकं म्हो जक दुपिं आदिवासी जनजातितय् गैर भूक्षेत्रीय वा निगम संघात्मकताया सिद्धान्तकथं प्रतिनिधित्वया व्यवस्था यायेमाः ।
- केन्द्रीकृत शासनया धांचायत जातीय स्वशानया धांचाय हिलेमाः ।
- प्रादेशिक राज्य स्वयां क्वय् स्वनीगु जिल्ला, नगर/गाउँपालिका थुज्वःगु स्थानीय निकाय दुने नं मेगु जातिया सघनता दुसा जातीय स्वशानया सिद्धान्तकथं ज्या जुइमाः ।
- छगू जाति व मेगु जाति, छगू भाषा व मेगु भाषा, छगू क्षेत्रया दथुइ सहकारी संघात्मकताया मान्यताकथं स्वापू बांलाकेमाः ।
- थुपिं हे न्यागू बुँदाय् देश न्यायातधाःसा भावनात्मक रुपं सकलें छधीछप्पं जुइ ।
- आन्दोलनया मर्मयात फुक्क नेतातय्सं थुइकेमाः । जनतायात व्यूगु आशवासन अक्षरस सकसिन पालना यायेमाः ।

समभदारी ऐतिहासिक वा क्षणिक जक

- हरिकृष्ण डंगोल -

न्हयगू दल व माओवादीया दथुइ शान्तिवार्ता सम्पन्न जुल । थ्व सम्पन्न वार्तायात देया थीथी राजनीतिक घटक, उद्योग, व्यापारिक समुदाय व अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय ऐतिहासिक समभदारी धकाः लसकुस याःगु व यानाच्वंगु दु । खय्त ला भिनिदंया आन्तरिक द्वन्दं यानाः लथालिङ्ग जुयाच्वंगु देया राजनीतिक व आर्थिक अवस्थायात थ्व सम्पन्न वार्ता छुं हदतक सान्त्वना विइगु खँय् शंका मदु । छायाःसां भिनिदंया दुने द्वलंढः मनूत सी धुंक्गु दु, अर वौया भौतिक संरचना नष्ट जुइधुंक्गु दु, अले देया आर्थिक अवस्था थप्प जुइगु स्थितिइ थ्यने धुंक्गु दु । अथेहे द्वलंढः मनूत विस्थापित जुइधुंक्गु दु, लखौं मनूत विदेश पलायन नं जुइधुंक्गु । उकिं नं शान्तिवार्ताया थ्व सफलतां निश्चय नं देशय् स्यनाच्वंगु थीथी अवस्थाय् छुं सुधार वइगु खँय् शंका यायथाय् मदु ।

अथे ला मनू मात्रया प्राथमिक चाहना धइगु शान्ति सुव्यवस्था हे खः । थ्व वार्ता हत्या, हिंसा व प्रतिहिंसाया ल्वाभः जुयाच्वंगु हतियार व्यवस्थापनया खँ मिले जूगु दु । उकिं नं आःया सफल शान्तिवार्ता आम जनसमुदाययात शान्तिपूर्वक म्वाय्गु छुं आधार नं तयार यानाव्यूगु दयेफु । निश्चय नं थ्वकथं स्वय्गु खःसा थ्व समभदारी ऐतिहासिक नं खः ।

सफलतापूर्वक सम्पन्न जूगु थ्व शान्तिवार्तायात च्वमछासं नं मगाः ।

यद्यपि न्हूगु नेपाःया निर्माणय् थ्वः छगू ऐतिहासिक समभदारी खः धइगु खँय् धाःसा अझ नं शंका उपशंका ल्यनाः हे च्वंगु दनी । देया थीथी जनसमुदायत विश्वस्त जुइगु आधार अझ नं तयार मजुनि । मनू मात्रया न्हापांगु चाहना शान्ति खःसां भिङ्गुगु थ्व शताब्दिया प्रतिस्पर्धी युगय् मनूतयुगु चाहना मात्र मुर्दाशान्ति जक नं मखयेफु । ईलं ध्वानाहःलिसे इमिगु चाहनाय नं छुं छुं परिवर्तन वयाच्वनि । ल्वःमंके मज्यूगु खँ - थुगुसिया जनआन्दोलन वः २ या मू एजेण्डा समानुपातिक, समावेशी लोकतन्त्र, लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नं खः । थीथी राजनीतिक दलतय्सं ल्हवंगु थ्वहे नारां यानाः जनआन्दोलन वः २ छुं ईया दुने हे सफलतापूर्वक वचःगु नं खः । छगूकथं धायेगु खःसा थ्व जनआन्दोलनया सफलताय् नेपाःया आदिवासी जनजातितय्गु तधंगु योगदान दु । तर ऐतिहासिक समभदारीइ आदिवासी जनजातिया थीथी मुद्दाया सम्बोधन धाःसा जूगु खनेमन्त । उकिं नं थौं ऐतिहासिक समभदारीयात कयाः थीथी नेतृत्वय्, बौद्धिक व्यक्तित्वतय् दथुइ चर्चा परिचर्चा जुयाच्वंगु दु । अले ऐतिहासिक धाःगु थ्व समभदारी देशय् धातयें दिगो शान्ति हःइगु खः वा मखु धइगु

खँय् नापं न्हयःसःचिं ब्वलनाच्वंगु दु ।

देया कूल जनसंख्या मध्ये करिब ४० प्रतिशत जनसंख्या दुपिं आदिवासी जनजातितय्सं थ्व समभदारीइ इमिगु सम्बोधन जूगु मदु धइगु द्वपं बियाच्वंगु दु । अले करिब २४० दीनसं राज्य स्तरं क्वत्येकाः च्वनेमाःपिं आदिवासी जनजातितय्सं थ्व समभदारी थःगु सुरक्षा, उन्नति व विकास जुइगु खंकाच्वंगु मदु । सायद् उकिं हे सत्तारूढ दल व माओवादीया समभदारीयात दलतय्सं लसकुस याःसां नेपाःया आदिवासी जनजातिपिसं थ्व समभदारीयात कुंखनाच्वंगु दु । वंगु विहीवार नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघं पत्रकार सम्मेलन यासं सम्भौता आदिवासी जनजातिया म्हसीका ह्याछवयेत्यंगु षडयन्त्र जुयाच्वंगु दु धयाः सत्तारूढ न्हयगू दल व माओवादीप्रति आपत्ति नं प्वंकेधुंक्गु दु ।

नेपाःयात विश्वय् म्हसीकेगु ज्या थीथी आदिवासी जनजातिया राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक पहलं हे संभव जुयाच्वंगु खँय् सायद् सत्तारूढ दल व माओवादीया नेतृत्व तहनं इन्कार याय् फइमखु । अथेहे नेपाः निर्माणया ज्याय् थीथी आदिवासीपिनिगु हे मुख्य भूमिका दुगु खँय् नं राज्यस्तरं इन्कार याय् फइमखु । तर नं कथीत एकिकरणया इलनिसें हे

शापकतय्सं आदिवासी जनजातियात 'खोलो तय्यो, लौरो विस्यो' धयाथें यानाः ध्वंलायेगु ज्या जक यानाच्वंगु खनेदु । अले सत्ता साभेदारी, सहभागिता, समानुपातिक, समावेशीया खँयात कार्यान्वयन यायेगु ई बल कि नेतृत्ववर्गतय्सं आदिवासी जनजातियात विश्वासघात यायेगु, दक्षता व विखण्डनया खँ ल्हवनेगु यानाच्वंगु खनेदु । थज्याःगु परम्परां देशय् हित स्वयां अहित ब्वलनीगु खँय् शंका मदु । तर नं नेतृत्ववर्गतय्सं थ्वखाय् वाःचाय्कुगु खनेमदु ।

हरेक ज्याखँया छगू सीमा दइ, सीमा अतिक्रमण जुजुं वन धाःसा निश्चित रुपं अनं प्रतिविद्रोह व विखण्डन नं जुइफु । उकिं विश्वय् हे नेपाःयात म्हसीकीपिं आदिवासी जनजातितय्गु म्हसीका ल्यथनेगु ज्या जुइमज्यू । बहुभाषिक, बहुजाति, बहुधार्मिक राज्य सकसितं सम्मान व्यवहार व समानुपातिक धंगं कःघाय् फःसा जक अन राष्ट्रियता व एकताया भावना ब्वलनी । निश्चित रुपं थ्व खँय् इलय् हे विचाः यानाः सत्तारूढ दल व माओवादी न्हयज्याये फयेकेमाः । थथे जुइफत वा आदिवासी जनजातियात सम्बोधन यायेफःसा जक जनआन्दोलन २ या सार्थक उपलब्धि जुइ । मखु धइगु खःसा थ्व समभदारी सुं छुं थ्वः जातिया लागी ऐतिहासिक सावित जुसां आदिवासी जनजातिया लागी धाःसा क्षणिक जक नं जुइफु ।

“ऐतिहासिक सहमति”

नेवाःतय्गु धापू

न्हयगू दल व माओवादी दथुइ जूगु ऐतिहासिक सहमति व नेवाःतय्गु धापूया बारे स्पष्ट यासं नेवाः देय् दबूया नायः मल्ल के. सुन्दरं आः जनजाति आदिवासीतय्सं थःगु अस्तित्व स्थापित यायेत थ्वहे मंसीर ५ गते बुक्के यायेगु अन्तरिम संविधानया सुधारय् जाति, भाषा, धर्म, संस्कृति व क्षेत्रगत सुधारया दस्तावेज समवेश यायेगुली ध्यानबीमाःगु खँ धयादिल ।

नेवाः सञ्चार संजाल वंगु आइतवार ग्वसाःग्वःगु “न्हयगू दल व माओवादी दथुइ जूगु ऐतिहासिक सहमति व नेवाः धापू” विषय अन्तर्किं या ज्याभ्वलय् नेकपा माओवादीया सल्लाहकार दिलीप महर्जन संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, आत्मनिर्णयया अधिकार नापं जातीय स्वशासन हे प्रचण्डपथया लक्ष्य खः धयादिल । वय्कलं यदि जनताया भावना व जनआन्दोलनया आदेश विपरित

थुगु वाल्य् . . .

न्हदं ने. सं. ११२७ या लसताय् भिन्तुना पुचः यलया ग्वसालय् जूगु स्वक्वःगु प्रचलित नेपाल लिपि धेंधेबल्ला कासाया त्याकुमि प्रतियोगिताया सामूहिक किपा ।

केन्द्रं ज्या यात धाःसा माओवादी दुने हे विद्रोह जुइगु नापं धयादिल । सभापति मतसं न्ह्याकूगु उगु ज्याभ्वलय प्रा. माणिकलाल श्रेष्ठ अथेहे नेकपा एमालेया केन्द्रीय दुजः राजेन्द्र श्रेष्ठ नं च्ववानादीगु खः ।

नेपालभाषा एकेदमिं

नेवाः एफ. एम.

चलेयाइगु

नेपालभाषा एकेदमिं नेवाःभाषं एफ.एम. संचालन

यायेगु धकाः प्रस्तावित यानातःगु निवेदनयात नेपाल सरकारं स्वीकृत याःगु दु । संचार मन्त्रालयं नेवाः एफ.एम. संचालन यायेगु नितिं वंगु आइतवारः लाइसेन्स ब्यूगु खः । नापं थुगु एफ.एम.या नितिं १०६.६ मेगाहर्जया फ्रिक्वेन्सी ब्यूगु दु ।

लाइसेन्स दये धुंकाः आः नेपालभाषा एकेदमिं थीथी प्राविधिक व ज्याभ्वः न्ह्याकाभिपिं लिसे गुकथं

ज्याभ्वः संचालन यायेगु धैगु विषय सहलह व अन्तर्किंया ज्याभ्वः नं यायेधुंक्गु दु ।

मुक्कं मनोरञ्जनात्मक व सुचनामूलक ज्याभ्वःत नेवाः भासं संचालन यायेगु उद्देश्य थुगु एफ.एम. तःगु दु । एफ.एम. आः याकनं हे न्ह्याकेत्यंगु जानकारी वःगु दु ।

मोतिलानि सिरपाःया

न्हुधाः जुल

नेपालभाषा विषय कया ब्वनार्चीपिं एस.एल.सी.निसं एम.ए. तकया ब्वमिपिं मध्ये अप्पः ल्याः हःपिन्त विद्यावयाच्वंगु मोतिलानि सिरपाःया सिरपाः समितिया न्हूधाः जूगु दु । न्हूधाः लिपा न्हूगु ज्यासना पुचलय् हितकर वीर सिंह कंसाकार नायः कथं च्वनादीगु दुसा प्रेमशान्ति तुलाधर न्वकू, केशरत्न शाक्य छ्याञ्जे, योगेन्द्र श्रेष्ठ ल्यू छ्याञ्जे व सीता ताम्राकार दांभरि कथं च्वनादीगु दु । अथेहे दुजः कथं डा.सुन्दर कृष्ण जोशी, डा. तयु वहादुर महर्जन, पवनकुमार शर्मापिं च्वनादीगु दु ।

किपाः ब्वज्याः

न्हयातः

वंगू आइतावाःनिसं ग्यालरी नाइनय् “वी एण्ड कलर्स” किपाः ब्वज्या न्हयात । भारतीय राजदूतावासया काउन्सलर गोपाल वार्ले उलेज्या यानाः न्ह्याकूगु उगु किपाः ब्वज्याय् भिङ्गुम्ह किपा च्वमिपिन्सं च्वयातःगु पीप्यपाः किपाः ब्वयातःगु दु । आः वइगु आइतावाः तक न्ह्याइगु उगु किपाः ब्वज्याया नितिं बज्रवार ही प्यन्हुया कार्यशाला ज्याभ्वः नं जूगु दु । आइतवारः जूगु ब्वज्याया उलेज्याभ्वलय् किपाःया विषययात कयाः किरण मानन्धर व विजय थापां च्ववानादीगु खः ।

लिपि धेंधेबल्ला

कासाया सिरपाः

लःल्हात

न्हदं ने. सं. ११२७ या लसताय् भिन्तुना पुचः यलया ग्वसालय् जूगु स्वक्वःगु प्रचलित नेपाल लिपि धेंधेबल्ला कासाया लिच्वः पित्तसं वंगु कछलाथ्वः चतुर्दशी खुन्हु छगू ज्याभ्वःया

दथुइ सिरपाः लःल्हायेगु ज्या जुल । संस्कृतिविद् सत्यमोहन जोशी त्वाःदेवाय् मत च्याकाः उलेज्या यानादीगु उगु ज्याभ्वलय् लिपि कासाय् न्हाप, ल्यू, लियान्यू व हःपा लाःपिं छिसिकथं विनोद बज्राचार्य, राजन डंगोल, पूर्ण महर्जन व रुपक शाक्यपिन्त सिरपाः व दसिपौ लःल्हानादीगु खः । पुचःया नायः रोजेश शाक्यया सभानायःसुइ न्ह्याःगु ज्याभ्वलय् पुचःया संस्थापक रुविन शाक्यं लसकुस न्वचु बियादीगु खः ।

चकनाय् वहः बुदिं

हनेगु

न्हूपिं व पुलापिं भाषिक कार्यकर्ता दथुइ म्हसीका कालविल याना न्ह्यागु ज्याभ्वलय् चकना साहित्य पाला शंकरदेव क्याम्पसया वहः बुदिं हनेगु तयारी यायेत छगु मुज्या जुल ।

पुचःया दुजः कर्ण बज्राचार्यया सभापतित्वय् जूगु उगु ज्याभ्वलय् चकना साहित्यपालाया नायः पुष्कर विक्रम प्रजापतिं पालाया गतिविधिया बारे ध्वाथुइकाविल । उगु ज्याभ्वलय् पुस १ गतेनिसं चिकुलाया विद्या नेपालभाषाया लिपि कक्षा न्ह्याकेगु धया क्वःछिल ।